

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

วงการปศุสัตว์ของประเทศไทยในปัจจุบันเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว จากเดิมที่เลี้ยงแบบชาวบ้าน ใช้ภูมิปัญญาชาวบ้านเป็นหลัก แต่ขณะนี้ระบบการตลาดเปลี่ยนไปจากที่เป็นตลาดท้องถิ่นและภายในประเทศ กลายเป็นตลาดต่างประเทศ ตลาดส่งออกเป็นหลัก อีกทั้งรัฐบาลได้นำประเทศเข้าสู่ระบบการค้าเสรี ทำให้วงการเกษตรต้องปรับปรุงระบบการผลิตให้เข้าสู่ระบบอุตสาหกรรมมากขึ้น โดยเฉพาะวงการปศุสัตว์ที่รัฐมีนโยบายชัดเจน เช่น การปรับปรุงฟาร์มไก่เนื้อเข้าสู่ระบบฟาร์มมาตรฐาน ต่อเนื่องถึงโรงเชือดที่ต้องได้มาตรฐานสากล ซึ่งในปี 2547 รัฐบาลประกาศให้เป็นปีอาหารปลอดภัย (Food Safety) ดังนั้นผลผลิตด้านปศุสัตว์ต้องได้มาตรฐานและปลอดภัยทุกขั้นตอนจากฟาร์มถึงผู้บริโภค เป็นการเพิ่มโอกาสทางการค้า การส่งออกในยุคการค้าเสรี ซึ่งสินค้าต้องได้มาตรฐาน มีคุณภาพและปลอดภัยเท่านั้นจึงมีโอกาสนำไปส่งออก

ในปัจจุบันได้มีการกำหนดมาตรการต่างๆ ออกมา เพื่อใช้ควบคุมมาตรฐานความปลอดภัยในกระบวนการผลิตอาหารมากขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งในผลิตภัณฑ์จากเนื้อสัตว์ ไม่ว่าจะเป็นมาตรการจากรัฐบาลไทยที่ได้ประกาศนโยบาย Food Safety หรือมาตรการต่างๆ จากสหภาพยุโรป ซึ่งเป็นกลุ่มประเทศคู่ค้าที่สำคัญของไทยที่ประกาศนโยบาย ปี 2006 ออกมาด้วยเช่นกัน โดยมีวัตถุประสงค์หลักคือ เพื่อเพิ่มความปลอดภัยของผู้บริโภคและยกระดับสินค้าให้ได้มาตรฐานสากล ซึ่งผลจากการประกาศนโยบายเบื้องต้น ทำให้ผู้ประกอบการธุรกิจฟาร์มสัตว์โดยเฉพาะฟาร์มไก่ ซึ่งเป็นธุรกิจที่ได้รับผลกระทบจากมาตรการเหล่านี้โดยตรง ต้องทำการศึกษาหาแนวทางในการปฏิบัติเพื่อที่จะตอบสนองนโยบายดังกล่าวโดยไม่กระทบต่อต้นทุนหรือเกิดความเสียหายต่อธุรกิจของตน

นอกจากคุณภาพแล้ว จะต้องคำนึงถึงสวัสดิภาพสัตว์ ซึ่งทางกลุ่มควบคุมสหภาพยุโรปได้ออกกฎเกณฑ์กติกาขึ้นมา และประเทศไทยก็ได้รับกฎระเบียบเข้ามาด้วยเช่นเดียวกับทางภาคผู้ผลิต และจะต้องคำนึงถึงสวัสดิภาพของคนด้วย นอกจากนี้สภาพสิ่งแวดล้อมซึ่งเป็นสิ่งที่เกี่ยวข้องกับตัวสัตว์โดยตรง และอาจจะส่งผลต่อการเลี้ยงด้วย สภาพสิ่งแวดล้อมก็จะเป็นเรื่องของการดูแลสุขภาพ กำจัดพาหะนำโรคต่างๆ ในการเลี้ยงไก่เนื้อให้ได้คุณภาพ ไก่เนื้อที่ดีต้องดูถึงในภาคการเลี้ยงพันธุ์สัตว์ ทางด้านอาหารก็เป็นปัจจัยอีกตัวหนึ่งที่มีความสำคัญ และในเรื่องของการเลี้ยง การจัดการจะต้องมีระบบการป้องกันโรคที่ดี ซึ่งจะต้องเน้นที่วัคซีนและยา แต่ก็เป็นที่ทราบกันดีว่าในเรื่องของยาก็มีย่อจำกัดมากขึ้น ในการผสมยาลงไปในอาหารก็อาจจะต้องงดเว้นไปในที่สุด สำหรับคุณภาพ

เนื้อไก่จะต้องมีความปลอดภัยต่อผู้บริโภค โดยจะต้องไม่มีสารตกค้าง ไม่ว่าจะเป็นยาปฏิชีวนะหรือ ยาฆ่าแมลง หรือเชื้อโรคที่ก่อโรคในคน เช่น Salmonellae, E.coli ผลิตภัณฑ์ GMOs อีกส่วนคือ ความปลอดภัยที่จะเกิดขึ้นกับสัตว์ปีกของประเทศผู้ซื้อ

ความปลอดภัยทางด้านอาหาร (Food Safety) จะต้องเริ่มตั้งแต่จากระดับฟาร์มจนถึง ผู้บริโภค (From Farm To Table) คือ ไก่และสถานที่เลี้ยง บังคับการผลิต โรงฆ่า - โรงงานแปรรูป ทุกขั้นตอนในการผลิตต้องเป็นมาตรฐานสากล ต้องมีการตรวจสอบอย่างเคร่งครัด ซึ่งรัฐบาลได้มี กรอบนโยบายกำหนดให้ปี 2547 เป็นปีแห่งความปลอดภัยทางด้านอาหาร โดยมีเป้าหมายคือ ผู้บริโภคทั้งในและต่างประเทศได้บริโภคอาหารมาตรฐานเดียวกัน เพื่อให้ประชาชนมีสุขภาพดี ได้ บริโภคอาหารที่สะอาด ถูกต้องตามสุขลักษณะ (จิโรจน์ ศศิปรียจันทร์, 2539 : 60)

ดังนั้นธุรกิจการเลี้ยงไก่เนื้อซึ่งเป็นกิจกรรมของการผลิตภาคเกษตรกรรมที่ให้ผลผลิต ชนิดหนึ่ง เช่นเดียวกับการผลิตชนิดอื่นๆ ย่อมต้องขึ้นอยู่กับกฎเกณฑ์ทางเศรษฐศาสตร์ และต้อง เผชิญกับปัญหาและอุปสรรคนานาประการ ผู้ศึกษาจึงเล็งเห็นปัญหาของการเลี้ยงไก่เนื้อ เพื่อให้ได้ ผลผลิตที่มีคุณภาพตามมาตรฐานที่ทางปศุสัตว์หรือทางกลุ่มสหภาพยุโรปได้กำหนดไว้ จึงได้ ทำการศึกษาถึง “ปัญหาและแนวทางในการจัดการฟาร์มไก่เนื้อ” เพื่อจะได้หาแนวทางในการจัดการ แก้ไขปัญหานั้นต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาปัญหาและแนวทางในการจัดการฟาร์มไก่เนื้อในจังหวัดประจวบคีรีขันธ์
2. เพื่อเปรียบเทียบระดับของปัญหาในการจัดการฟาร์มไก่เนื้อของเกษตรกรผู้เลี้ยง ไก่เนื้อ 2 ประเภท คือ ประเภทประกันราคา กับ ประเภทรับจ้างเลี้ยง
3. เพื่อเปรียบเทียบระดับของปัญหาในการจัดการฟาร์มไก่เนื้อของเกษตรกรผู้เลี้ยง ไก่เนื้อตามขนาดฟาร์ม ได้แก่ ฟาร์มขนาดใหญ่ ฟาร์มขนาดกลาง และฟาร์มขนาดเล็ก

สมมติฐานของการวิจัย

1. เกษตรกรผู้เลี้ยงไก่เนื้อประเภทต่างกัน มีปัญหาในการจัดการฟาร์มแตกต่างกัน
2. เกษตรกรผู้เลี้ยงไก่เนื้อที่มีขนาดฟาร์มเลี้ยงไก่เนื้อต่างกัน มีปัญหาในการจัดการ ฟาร์มแตกต่างกัน

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยคือ เกษตรกรผู้เลี้ยงไก่ทุกประเภทในเขตจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ จำนวน 98 ราย

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยคือ เกษตรกรผู้ที่เป็นเจ้าของฟาร์มและเป็นผู้เลี้ยงไก่เนื้อในเขตจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ จำนวนทั้งสิ้น 83 ราย ซึ่งได้มาโดยการคัดเลือกแบบเจาะจง โดยผู้วิจัยมีเกณฑ์ในการคัดเลือกกลุ่มตัวอย่าง ดังนี้คือ

1. เป็นเกษตรกรที่เลี้ยงไก่เนื้อมาไม่ต่ำกว่า 2 ปี
2. เป็นเกษตรกรที่เลี้ยงไก่เนื้อ ประเภทประกันราคา และประเภทรับจ้างเลี้ยง
3. เป็นเกษตรกรที่เลี้ยงไก่เนื้อ ตั้งแต่จำนวน 1,500 ตัวขึ้นไป
4. เป็นฟาร์มที่จดทะเบียนฟาร์มกับสำนักงานปศุสัตว์จังหวัดประจวบคีรีขันธ์

ตัวแปรที่ศึกษา

1. ตัวแปรต้นมี 2 ตัวแปร คือ

1.1 ขนาดของฟาร์มไก่เนื้อ ได้แก่ ฟาร์มขนาดเล็ก จำนวน 64 ราย ฟาร์มขนาดกลาง จำนวน 14 ราย และฟาร์มขนาดใหญ่ จำนวน 5 ราย

1.2 ประเภทของการเลี้ยง ได้แก่ การเลี้ยงประเภทประกันราคา จำนวน 47 ราย และการเลี้ยงประเภทรับจ้างเลี้ยง จำนวน 36 ราย

2. ตัวแปรตาม คือ

2.1 ปัญหาในการจัดการฟาร์มไก่เนื้อในจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ จำแนกเป็น 5 ด้าน คือ

2.1.1 ปัญหาด้านต้นทุนการผลิต

2.1.2 ปัญหาด้านความรู้ในการจัดการฟาร์มและเลี้ยงไก่เนื้อ

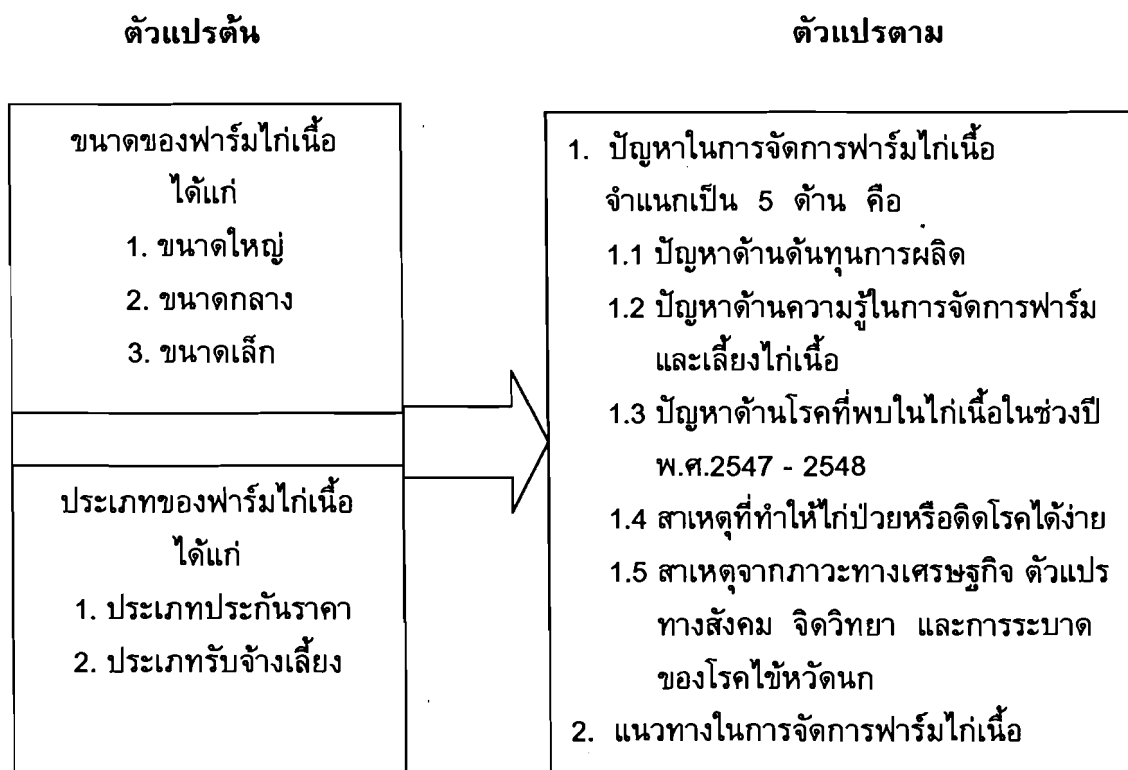
2.1.3 ปัญหาด้านโรคที่พบในไก่เนื้อในช่วงปี พ.ศ.2547 – 2548

2.1.4 สาเหตุที่ทำให้ไก่ป่วยหรือติดโรคได้ง่าย

2.1.5 สาเหตุจากภาวะทางเศรษฐกิจ ตัวแปรทางสังคม จิตวิทยา และการระบาดของโรคไข้หวัดนก

- 2.2 แนวทางในการจัดการฟาร์มไก่เนื้อ

กรอบแนวความคิดในการวิจัย



ภาพที่ 1.1 กรอบแนวความคิดในการวิจัยเรื่อง ปัญหาและแนวทางในการจัดการฟาร์มไก่เนื้อใน
จังหวัดประจวบคีรีขันธ์

ขอบเขตการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ได้กำหนดขอบเขตการศึกษา โดยมุ่งศึกษาถึงปัญหาและแนวทางในการแก้ปัญหาการจัดการฟาร์มไก่เนื้อของเกษตรกรผู้เลี้ยงไก่เนื้อในจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ โดยจะศึกษาเฉพาะปัญหาดังแต่ปี พ.ศ. 2547 - 2548 โดยทำการวิจัยกับฟาร์มที่ขึ้นทะเบียนฟาร์มกับสำนักงานปศุสัตว์จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ซึ่งมีทั้งหมด 83 ฟาร์ม (เก็บข้อมูลช่วงเดือน ตุลาคม พ.ศ. 2548)

นิยามศัพท์เฉพาะ

1. ขนาดของฟาร์ม หมายถึง จำนวนไก่เนื้อที่เลี้ยงอยู่ในฟาร์ม แบ่งออกเป็น 3 ขนาด คือ ฟาร์มขนาดเล็ก มีไก่ตั้งแต่ 1,500 - 10,000 ตัว ฟาร์มขนาดกลาง มีไก่ตั้งแต่ 10,001 - 40,000 ตัว และฟาร์มขนาดใหญ่ มีไก่ตั้งแต่ 40,001 ตัวขึ้นไป

2. ประเภทของฟาร์มไก่เนื้อ หมายถึง ฟาร์มไก่เนื้อที่ผู้วิจัยได้ทำการศึกษา แบ่งออกเป็น 2 ประเภทคือ ฟาร์มประเภทประกันราคา และฟาร์มประเภทรับจ้างเลี้ยง
3. ปัญหาในการจัดการฟาร์ม หมายถึง ปัญหาในด้านการผลิต ด้านความรู้ในการเลี้ยงไก่เนื้อ และปัญหาเรื่องโรคในสัตว์ปีก
4. อัตราการเลี้ยงรอด หมายถึง จำนวนไก่ที่ขายคุณด้วยหนึ่งร้อยหารด้วยจำนวนไก่ที่เริ่มเลี้ยงซึ่งเป็นการหาค่าการเลี้ยงของไก่ แสดงถึงความสามารถการเลี้ยงของผู้เลี้ยง ถ้าไก่ที่เลี้ยงมีจำนวนคงเหลือมากเมื่อสิ้นสุดระยะเวลาการเลี้ยงแสดงว่าผู้เลี้ยงสามารถเลี้ยงไก่ได้ดี
5. อัตราการตาย หมายถึง จำนวนไก่ที่ตายรวมกับจำนวนไก่ที่คัดทิ้ง เพราะเป็นไก่ที่ไม่เหมาะสมที่จะเลี้ยงต่อไป และไม่คุ้มค่า เช่น ไก่ขาเสีย แคร่แกรน เป็นต้น
6. อัตราแลกเนื้อ หมายถึง อัตราส่วนของน้ำหนักอาหารทั้งหมดต่อน้ำหนักไก่ทั้งหมด
7. การเลี้ยงไก่เนื้อประเภทประกันราคา หมายถึง การเลี้ยงประเภทที่จะมีการทำสัญญาซื้อขายไว้ล่วงหน้า คือ ผู้เลี้ยงจะทำสัญญากับบริษัทว่าจะรับซื้อประกันราคากิโลกรัมละเท่าไร ผู้เลี้ยงจะต้องลงทุนเลี้ยงทั้งหมด โดยมีการกำหนดว่าการซื้อลูกไก่ อาหารหรือ เวชภัณฑ์ต่างๆ จะต้องซื้อจากผู้รับประกันราคาเท่านั้น
9. การเลี้ยงไก่เนื้อประเภทรับจ้างเลี้ยง หมายถึง การเลี้ยงไก่ประเภทที่ผู้เลี้ยงจะต้องรับภาระการลงทุนทางด้านถาวรวัตถุ เช่น ที่ดิน โรงเรือน อุปกรณ์ รวมถึงค่าแรงงานเอง ส่วนค่าใช้จ่ายด้านอาหาร ลูกไก่ และเวชภัณฑ์ต่างๆ เป็นต้น บริษัทผู้ว่าจ้างจะเป็นผู้ออกให้ผลตอบแทนที่ผู้เลี้ยงได้รับคือ ค่าจ้างเลี้ยง โดยทั่วไปจะทำการตกลงกับบริษัทก่อนที่จะนำไก่เข้าเลี้ยง
10. โรคไขหวัดนก หมายถึง โรคที่พบในสัตว์ปีกทุกชนิดที่เกิดจากการติดเชื้อไวรัส Avian Influenza สามารถติดต่อกันได้ง่ายโดยการสัมผัสมูลหรือซากสัตว์ตัวที่เป็นการหายใจเอาสารคัดหลั่งของตัวสัตว์ที่เป็น หรือเกิดจากสัตว์พาหะต่างๆเป็นตัวแพร่เชื้อ
11. ลูกไก่ขนาด A หมายถึง ลูกไก่เกรดเอ เพศผู้
12. ลูกไก่ขนาด a หมายถึง ลูกไก่เกรดเอ เพศเมีย

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ทำให้ทราบถึงปัญหาในการจัดการฟาร์มไก่เนื้อเพื่อที่จะเป็นแนวทางในการปรับปรุงการเลี้ยงให้ดีขึ้น
2. ผู้บริหารสามารถนำข้อมูลที่ได้รับไปใช้ประโยชน์เพื่อเป็นข้อมูลพื้นฐานในการประกอบการฟาร์มไก่เนื้อ
3. บุคคลที่เกี่ยวข้องในธุรกิจการเลี้ยงไก่เนื้ออาจใช้ประโยชน์จากข้อมูลที่ได้ทำการศึกษาเพื่อเป็นแนวทางในการวางแผนการผลิตในปีต่อไป